

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita S. Liborii Episcopi, Calcvlo Laborantivm Patroni

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1648

Historia Redvctionis Reliqviarvm S. Liborii, Auctore Ioan. Carolo Erlevvein.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12748

HISTORIA

REDUCTIONIS RELIQUIARVM

S. LIBORII,

Auctore Ioan. Carolo Erlevvein.

Reuerendissime ac Serenissime
Princeps, Clementissime
Domine.

ANNO
MDCXXIII.

I.

Erenitatis Vestrae manda-
tum Broilæ an. MDCXXVII.
die xxvii. Nouembris, vnâ
cum litteris Admodum Re-
uerendæ & Prænobi-
lium DD. Decani ac Capituli Paderbornensis
Ecclesiæ, ad me perlatum est xiiii. Decem-
bris: eaque omnia debitâ cum reuerentiâ re-
cepi, ac perlectis ritè omnibus, quæ in ijs con-
tinebantur, confestim me ad obsequentissimi
animi officium contuli, & cœpi in memo-
riam reuocare præterita tempora & seruitia
mea humillima; nimirum quòd an. MDCXXII.
Ser^{ma}. Clem^{ix}. suæ consensu impetrato, sub
Sereniss. Lotharingiæ Duce Henrico, nullis
licet meritis meis exigentibus, signiferi eque-
stris honorem in militiâ consecutus, stipen-
dia

*Auctor mi-
litat Lotha-
ringo an.
1622.*

dia meruerim, bello quod aduersùs Mansfeldium tunc gestum fuisse constat. Cùm autem post missionem honestam, vii. Iulij eiusdem anni, quando Regis Galliarum exercitus ad Sermese iustrabatur, altera stipendia eques cœpissẽ mereri, auspicijs Illustrissimi Ottonis Philippi Comitis Siluestris ac Rheni, aduersùs eundem Mansfeldium, pro obsequio Regis Galliarum, militantis; præclara mihi, Dei munere, obuēnit fors, S. Liborio, suæque Serenitati vnà seruiendi.

2. Siquidem anno eodem MDCXXII. die xviii. Septembris, cùm Illustriss. Otto Philippus Comes Siluæ ac Rheni, Vaucoleurio Galliæ vrbe, in quâ ipsius equestris legio stationa habebat, profecturus esset, ab eius Gratiôsâ Generositate impetraui potestatem Coloniam proficiscendi, eâ conditione, vt sex hebdomadam euoluto curriculo me ipsius gratioso obsequio restituerem: quod etiam pro viribus annisus sum præstare. Cùm autem iam itineri me darem, idem gratioso suo imperio id mihi negotij dedit, vt apud Serenissimam Clementiam vestram, præter humillimam obsequendi promptitudinẽ, etiam indicarem, quâ ratione Reliquias S. Liborij, à Christiano Brunswici Duce acceptas, asseruaret, & honori Paderbornensis Ecclesiæ non inuitus daret, vt ea Patroni sui thesaurum sacrum recuperaret, & Sanctus in locum pristinæ quietis, ac honoris sui gradum, restitueretur.

ab hoc iubetur Electori Colon. offerre restitutionem Reliquiarum S. Liborij;

retur. Et quandoquidem sua Sereniss. Clem. etiam Paderbornensi Ecclesiæ, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ, præsideret, se libenter venire in partem curæ, quam sua Sereniss. Clem. pro eiusdem Ecclesiæ sacris habere dignosceretur.

3. Feci itaque quod mihi imperatum erat sanctè & ordine; ac *iii.* die Octobris eiusdem anni coram suâ Sereniss. Clem. mandata Illustriss. Comitis exposui: Nimirum, non multò ante eam diem Ducem Brunswici Christianum, cum ciuitatem Paderbornensem impetu belli sui occupatam, expilasset, *quas Paderbornâ ablatas,* sacras S. Liborij Episcopi reliquias ex summâ æde abstraxisset, secumque è Westphaliâ in Hassiam ad Mœnum flumen vsque conduxisset; conditorium verò Sancti pretiosum confregisset, & ex illius aliâque materiâ imperialibus nummis similem procudi fecisset monetam; demùm post ambigua itinera tritum ferè horarum itinere supra Metensem in Mosellæ ripis sitam urbem confedisset; eoque loci prædictus Illustriss. Comes Rheni, eundem Ducem cum quinque vel sex virorum comitatu familiariter inuississet, inter varios super mensâ sermones, uti fit, etiam de reliquijs S. Liborij sermonem esse subortum. Cumque Illustriss. Comes confidenter inquisisset, quonam eæ reliquiæ deuenissent inter tot itinera Ducis, ipsum Ducem excepisse, dixisseque eas adhuc apud secretarium suum *et circumuectas,* asser-

afferuari, ac mox iussisse ex abaco supellecti-
 lis argenteæ exemptas afferri. Quod cum illi-
 cò factum fuisset, Illustriss. Comiti esse osten-
 sas super mensâ, inuolutas obscuræ & inglo-
 riæ mappæ, seu linteo, attamen consuto & si-
 gillis Ducis ipsius munito. Cumque propiùs
 eadem reliquiæ inspectæ fuissent, & vehe-
 menter comminutæ apparuissent; ac Comes,
 veluti dubitans, ampliùs inquisisset, num eæ
 verè essent Reliquiæ, quas in S. Liborij condi-
 torio reperisset; ibi Ducem respondisse, esse
 ipsissimas tam verè quàm ipse sit Brunswici
 Ducum sanguine natus, & præsens verè co-
 ram assideret. Interrogante autem Comite,
 quânam igitur ratione ad eò essent commo-
 litæ, Ducem respondisse, eò quòd abaco ar-
 gentæ supellectilis inclusæ, cumque eâ per
 itinera & hospitia sæpius contusæ fuissent.

4. Tum demùm Comitem cœpisse insta-
 re, petijseque vt eas sibi Dux gratiosè cle-
 menterque cederet, cum ei per religionem
 suam, à Sanctorum reliquijs alienam, nihil
 admodùm possent proficere, & Comes ipse
 vicissim alio ipsi commodiore munere posset
 honorare cognatum Ducem, nimirùm ge-
 nerosiore equo & pilei honestamento præ-
 claro. Ad quæ cum ipse Dux retulisset, se ad
 eas reliquias neque dimittendas neque reti-
 nendas sat cõsilij habere, & esse perplexum,
 tandem tamen varijs modis precibusque
 adhibitis Ducem Christianum, sine vllò pacto
 mune-

*linteo inuo-
lutas, & si-
gnatas,*

*sed successio-
ne confra-
ctas,*

sibi Halber-
stadius do-
narat,

ipse in arce
suâ asserva-
bat:

muneris alicuius, Illustriss. Comiti Ottoni Philippo Reliquias easdem liberaliter esse largitū. Atque hæc vix xiv. diebus ante cladem Duci in finibus Brabantiaë xxix. Augusti 1622. (in quâ ei brachium confractum fuit) illatam, prædicto modo accidisse. At Comitem sæpè memoratū, lætum munere sacro, easdem acceptas ob signatasque statim Principi de Croy coniugi suæ in arcem Neuuiller, quæ ferè septem leucis supra Nanceium visitur, transmisisse: quæ illas pari gaudio reuerentiâque exceperit, & (vt erant) sigillatas in sacello arcis per Sacerdotem domesticum supra sacelli altare reponi curauerit, ibidemque honorari.

Auctor pro
is mittitur
in Lotha-
ringiam ab
Electore:

5. His compendio ad Serenissimæ Clem. suæ notitiam allatis apud Bonnam die tertiâ Octobris anni MDCCXXII. quoniam sequenti die eadem Sereniss. Clem. sua erat iter ingressura, quò Comitij Imperij Ratisbonæ agendis adesset, iussus sum, per Reuerendiss. ac Illustriss. Franciscum Wilhelmum Osnabrugensem Episcopum, iter Suæ Ser. profèqui, ac Confluentiaë responsi opportunitatem operiri. Quæ cum ne eo quidem loco, ob plurimorum negotiorum molem vndique incumbentem, affulsisset. Hanouiam vsque sum profecutus; ibique viii. Octobris Serenitatis Suæ litteras, de fide ac legatione mihi à suâ Sereniss. Clem. demandatâ, impetraui, & cum his ad Serenissimum Lotharingiaë Ducem, atque Illustrissimum Comitem Rheni citato itinere

itinere sum profectus. Cùm autem, Deo iter
 secundante, incolumis VII. Nouembris eius- *sed aberat*
 dem anni MDCXXII. in arcem Neuuiller per- *Ringranis*
 uenissem, & Illastriff. Comitem, eodem, quò
 Sua Sereniff. Clem. contenderat, iter insti-
 tuisse comperissem, litteras Principi de Croy,
 pijssimæ Comitissæ coniugi, tradendas duxi, ac
 debitâ cum obseruantia porrexî. Quæ se Re-
 liquias petitas, etiam Suâ Serenissimâ Clem.
 omnibus modis colendâ postulante, sine con-
 silio & consensu Comitissæ coniugis, tradere
 posse prorsus negavit. Itaque infecto negotio
 tunc mihi quidem discedendum fuit: sed per
 litteras vtrîmque submissas, Serenissimæ
 Clem. Suæ ac Illustriss. Comiti ampla coram *qui Ratis-*
 de Reliquiarum recuperatione occasio data *bonæ eas*
 est Ratisbonæ in ipsis Comitissæ Imperij tra- *Electori spo-*
 ctandi: quâ factum est vt vltro citroque ha- *pondit:*
 bitis colloquijs Illustriss. Comes Reliquia-
 rum S. Liborij restitutionem ratam habere
 voluerit, & addixerit: quæ etiam consecuta
 est, vt in sequentibus dicitur.

6. Nam Comitiorum apud Ratisbonam
 peracto tempore, cùm anno MDCXXIII. ad
 XXIX. Maij Sua Sereniff. Clem. ad Bonnense
 castrum salua, gratulante patriâ vniuersâ, re-
 diisset; iterum cum litteris fidei, & negotij
 eiusdem apud Illustriss. Comitem Rheni con-
 ficiendi gratiâ, missus sum in Lotharingiam,
 ad castrum Neuuiller, adiuncto mihi comite *mittitur de*
 itineris Adm. Reu. & doctissimo Domino *nud anno*
 1623.

D. Ioan-

D. Ioanne de Blier Canonico SS. Cassij & Florentij in collegiatâ Bonnæ Ecclesiâ, nec non Aulico Sacellano : cumque eo, rhedâ ad iter clementer datâ, iter ingressus sum, deducente nos Sereniss. Clem. Suæ caduceatore. Iter nobis fait Bonnâ egressis per Eissliæ iuga & valles, Adenauiam, Merrimum, Vitelliacum, Treuirorum Augustam, Ricciacum, siue Sirick, Theodonis Villam, Metas, Mussipontem, Nanceium.

7. Cùm autem ad Neuuillerium castrum peruenissemus, neque Illustriss. Comitem, neque Principem coniugem reperimus : sed Comitem quidem ad curiam Regiam Parisios profectum esse, Principem verò ipsam in Baudouiller concessisse comperimus. Ea causa fuit, cur Neuuillerio castro duodecim leucas processerim, itinere facto per Rambervillariam & Aultrey, interiecta loca Neuuilleriensi castro & Baudouillerio. Ibi Principis Neuuillerium rediturae præsentiam nactus, oblatis litteris, alijsque mihi clementissimè mandatis, postero die cum Principis aulâ Neuuillerium redijmus, & vi. Iunij in castrum peruenimus. In quo cùm pro Serenitatis Suæ obseruantia, nos Missos eiusdem gratiosè recepisset, atque in octauum Iunij diem detinuisset, ex consilio & consensu Illustriss. Comitis Rheni, mariti sui, suoque gratificandi studio, magno sensu pietatis ac reuerentiæ, Reliquias S. Liborij, præsentibus aliquot Sacerdo-

*Benignè ex-
ceptus,*

*Reliquias
accipit à
Ringranij
uxore,*

cerdotibus, per sacelli aulici Rectorem nobis cum ipsâ, cui inuolutæ fuerant, mappâ, seu linteo mensæ vsibus olim destinato, offerri & tradi iussit. Quæ traditæ per Sacerdotes ^{suauem} con- ^{odorem ex-} festim apertæ, non sine insigni odoris fra- ^{spirantes,} grantiâ expirante, positæque sunt in capse- ^{lâ,} lâ, quæ statim inclusa est cærulei coloris panno, consutaque, circumducto sæpius eiusdem coloris serico redimiculo, quod va- ^{denuò obs-} riji in locis ipsius Principis, in rubrâ cerâ in- ^{gnatas:} fixis, sigillis communitum fuit, nobisque con- creditum.

8. Verumtamen eadem pijssima Princeps mappam, in quâ antea reliquiæ S. Liborij re- quieuerant, in partes scissam, gratiosè inter præsentem distribuit, qui magno animi gau- dio reuerentiâque suas quisque partes am- plexi fuerunt. Ad hæc etiam partem ossis de ^{osse isidori:} S. Liborio suo sacello seruauit, eamque in li- ^{terento} gneâ, arte singulari efformatâ, & viuis colo- ribus delibutâ hermâ, seu statuâ Episcopalis habitus, pectore tenus productâ, recondi cu- rauit, vt sancti hospitis memoria ex eius loci incolarum animis numquàm deleretur, sed præsentiam aliquantâ corporis sui ipse locum sanctificaret, in sui ac Dei Optimi Maximi obsequium. Cui spei optimæ sanè hætenùs ^{ob vicin-} non defuit pius effectus in animis circum- ^{rum pieta-} positorum populorum, qui locum illum sup- ^{erant} plices, votis etiam anathematis, frequentare non desistunt.

9. Huic

9. Huic religioni caussam non leuem dedit id quod per legationis meæ tempus ex ipsâ Principe accepi. Cùm enim illa, acceptis nuper sanctis Reliquijs, consideraret Reliquias S. Liborij è folio honoris & loco diuturnæ quietis suæ, Ecclesiâ scilicet Paderbornensi, violenter & contumeliosè abstractas, & huc illucque cum impio exercitu sine honore & reuerentiâ ipsi congruente, circumactas fuisse, Electa Princeps pium & decorum animo facinus concepit, nempe honore aliquo sancti hospitis sui lipsana celebrare, populoque vicino commendare. Itaque tam in memoratæ arcis parochiâ, per sacelli Rectorem, quàm in vicinis circumcirca parochijs, etiam in ciuitate *b* Baionensi, præconiâ voce edictum fuit, quòd Reliquiæ S. Liborij Episc. per Christianum Ducem Brunswici Paderbornâ violenter ablatae, & cum exercitu circumductæ, demum in Illustriss. Comitis Rheni, &c. Domini sui, potestatem deuenissent, & modò in arcis Neuuiller sacello ad cultum debitum essent repositæ; & ideò certus dies esset statutus, quo supplex circumcirca populus ex utroque sexu collectus, sancti hospitis venerandi gratiâ, cum ipso Sancto sit processurus in publicum, succollantibus sacro oneri duobus Ecclesiastici ordinis viris; ipsâque Principe cum aulâ ac populo vniuerso prosequentibus per magnum agri circumiecti tractum, populo in hymnis & canticis
Domi-

*quòd ijs so-
lenniter in
supplicatio-
ne ambar-
usali cir-
cumlatis,
b*

Dominum Sanctorum collaudante, donec Reliquiæ in sacellum & altare relatæ suo fruerentur honore.

10. Accidit eo die aliquod non leue sanitatis beneficium, vni, vel potiùs duabus personis in vno, collatum. Nimirùm fœmina probæ famæ, magno fidei & pietatis sensu, filium octennem, ab vtero matris contractum adèd vt genua ad pectus eius contorta rigerent, magno nihilominùs labore in prædictâ procedentium turbâ circumtulit, orans Deum, vt meritis S. Liborij Episcopi ipsam & filium exaudire dignaretur; & si tam ipsi quàm filio salutare foret, puerum ab infirmitate suâ absolueret. Res mira: cùm mater processione peractâ, fessa & genibus nixa puerum ante se deposuisset, & ante Reliquias *contractus* S. Liborij super altari repositas feruentiùs in *sanatus* medio templi oraret, ecce puer volutari *esset* incepit, & mox in pedes erigi, & erectus ambulare, timidè tamen & nutando, vti solent qui primos gressus figere discunt, atque ita confestim ad altare pergens, ibi Deo & S. Liborio gratias agit. Mater pueri, videns virtutem Dei in filio, & ceteri qui aderant, puerumque nouerant, ingenti gaudio perfusi, lacrymas præ teneritudine cordis admirantis non tenebant, sed Deo & S. Liborio pro tam manifesto signo sanitatis laudem dicebant. Factum est hoc signum in ipso arcis Neuuiller sacello, vbi reliquiæ sacræ in conspectu

pijssimæ Principis erant collocatæ : & ego, cum isthuc legatus adueni, auide eundem puerum sum contemplatus, vnâ cum socio itineris mei, ipsumque locum, in quo acciderat, non sine gaudio inspexi. Quin etiam fidelissimas de hoc miraculo litteras testes, Latino ac Francico sermone scriptas, Princeps de Croy ad Sereniss. Clem. suam transmisit, vnâ cum Reliquijs S. Liborij.

II. Referebat etiam eadem pijsissima Princeps plura sanitatis signa in ægris, maximè *multi febris liberati:* febri correptis, Dominum operari dignatum, ad honorem serui sui S. Liborij: sed exactam notitiam singulorum, quæ in Principis animo multa erat, mihi comparare tam breui tempore superfedi, cum festinarem citissimo reditu Sereniss. Clem. Sux mandatis satisfacere.

12. Itaque summo manè circa tertiam horam itineri nos dedimus cum Reliquijs in rhedam impositis. Quod cum non lateret plebem vicinam, ex hac plures personæ ad rhedam accedentes, eam supplices venerari, S. Liborij à se auerendi suffragia postulare, & in discessu ex arce lacrymari cœperunt. Nos autem Camponidem, Mussi-pontem, S. Iulianum, Ricciacum, denique Treuiros peruenimus: & sub vrbis muris in S. Maximini abbatiâ religiosissimam cum sacris pignoribus diuertimus. Ibi indicio sacrorum pignorum cum Abbate communicato, ipse insigni gaudio

*cas Auctor
desert Tre-
uiros,*

die ex eorum præsentia affectus, sequenti die, qui fuit XII. Iulij, eodem in loco magna cum deuotione sacrum musicè in honorem S. Liborij per Religiosos decantari, & capsam, *ubi publicè honorata;* in qua S. Liborij Reliquiæ recondebantur, in summo altari reponi curauit. Inter sacrorum mysteria, collecta vetus ex Treurense perue-
tusto Breuiario opportunè reperta, decan-
tata fuit.

Collecta de S. Liborio Episcopo

XXIII. Iulij.

DEUS, qui B. Liborium, pium Pontificem, speciali priuilegio in medendis vrinarum & calculi passionibus, ad salutem fidelium, decorasti, tribue, *dein Bon-*
quasumus, vt ita ipsius meritis & intercessionè ab eis *nam versus,*
malis eruemur, vt aternis gaudijs perfruamur. Per *per eas è pe-*
Dominum. Absoluto sacro Reuerendiss. Ab- *riculis ere-*
bas cum sanctis Reliquijs, omnibus qui ade- *ptum.*
rant, benedictionem impertiuit, & omnes eandem capsam piè osculati sunt. Atque ita
XIII. Iulij ex Abbatiâ S. Maximini in pagum Sweigh, Vitelliacum, Merrim; Adenau, Aldenar, Mariæ-Forestum xv. Iulij salui, Deo pro-
tegente, peruenimus, meritis S. Liborij ex pe-
riculis diuersis erepti.

13. Ex eo loco, qui institutis S. Brigidæ sacer est, Sereniss. Clem. Suxæ significatum fuit, Reliquias S. Liborij appulisse. Idcirco eadem Sereniss. Clem. Sua altero die, qui erat XVI. Iulij, in prædictum locum duos ablegauit ex

K 2 aula

*ea iussu Ele-
storis visi-
tantur.*

aulâ viros, nimirum R. P. Georgium Schrotelium, Societatis I E S V Sacerdotem, Confessarium suum, & Nobilem ac strenuum Dominum D. Benedictum Schweindell Camerarium; qui præfente P. Priore monasterij Mariæ-Forestani, iussu Sereniss. Clem. Sux, cistam continentem Reliquias S. Liborij, referatis sigillis, aperuerunt, inspexerunt, & cognitione terminatâ, rursus sigillis pro suæ Serenitatis parte communierunt; mandantes, Vestræ Sereniss. Clem. iussu, Reliquias easdem in sacrario Mariæ-Forestano intactas seponi oportere. Quibus ritè constitutis, nos scripta, attestations miraculi, Latino ac Francico idiomate exaratas, nec non litteras Principis de Croy ad Sereniss. Cl. V. datas, prædictis viris delegatis porreximus, ad eandem Clementiam perferendas. Hæc summatim gesta sunt in negotio Relationis Reliquiarum S. Liborij, eo tempore quo Sereniss. Clem. Sua operâ meâ paratissimâ vti dignata est: quam vt semper pluribusque in caussis impendere Sereniss. Clem. Sux seruitio liceat, Deum precor, qui eandem Clem. suam patriæ diutissimè incolumem præstare dignetur. Ita precor, & ad posteritatem testor, in castro & oppido Seren. V. Cæsaris-Insulano anno MDCXXVII. XXIII. Decembris. SERENISS. CLEM. SVÆ

humillimus cliens

IOANNES CAROLVS ERLLENWEIN

Prætor Lunnensis & Vrdingensis.

a ERAS

a Erat is, ut supra annotauimus, asecularum magis suorum, quàm proprio vitio malus. Testatus nobis est vir clarissimus Bartoldus Nihufius (qui Helmstadij unà cum ipso Christiano, an. MDCXV. studijs operam dedit, ac postea litterarum scientiã in Aulã erudit Saxonia Ducem Vinariensem Bernardum, preclari dein nominis militem, si pro meliori causã arma gessisset) is, inquam, cum iam prior pars huius commentationis excusa esset, testatus est nobis, Christianum Ducem eo tempore indolis fuisse optima: sed postquam Episcopatu Halberstadiensi auctus est, alios planè mores induisse, fraude (ut omnium opinio erat) Billerfeldij chirurgi, hominis impijssimi, qui aliquamdiu Constantinopoli atque in Perside versatus, in huius deinde improuidi adolescentis sese familiaritatem insinuauit, eiq; pharmacum miscuit, quo fieret ex homine (ut aiebat) nimium scholastico generosus ac vegetus: verum ea potio insanum eum quodammodo reddidisse visa est. Hac tunc per Saxoniam fuit fama. Pessimè ipse quoque postea perijt Billerfeldius, ab rusticano homine, cuius uxori afferre stuprum moliebatur, trucidatus. Quanti interest, quibus magistris formanda committatur Principum adolescentia!

b Non hec Aquitania, ad Cantabrorum confinis, urbs est Baiona; sed Lotharingia oppidum ad Mosellam flumen, non longè ab Neuwillari arce.